

het kárpótolni, hanem azt tényleges veszteségként kell elszenvednie.

A célnak tehát, szerény nézetem szerint, ebben az esetben is annak kell lennie, hogy az ármegállapítások hatósági befolyásolása szükségintézkedésként legyen felfogva, amelynek feladata, hogy azon ár helyzeteknek kialakulását mozdítsa elő, amelyek akkor állnának fenn, ha az árpolitikával csak lazább kapcsolatban álló okok nem kényszerítették volna az államhatalmat a gazdasági forgalmat korlátozó különböző intézkedések életbeléptetésére.

A végrehajtás megszüntetési per megindításának kezdő és véghatárideje.*)

Irta: *Dr. Sárffy Andor*, az igazságügyminiszteriumban alkalmazott kir. ítélőtáblai bíró.

Kifejtettük már, hogy a végrehajtás megszüntetési per mellett meg van jogunkban az a lehetőség is, hogy a marasztalt fél negatív megállapítási perrel mondassa ki akár azt, hogy a megítélt követelés már nem áll fenn, akár azt, hogy az ellenfélnek végrehajtási joga nincs. Azt is kifejtettük, hogy ezzel a fél nagyjából ugyanazt a célt éri el, amit a végrehajtás megszüntetési perrel, mert — ha a pert megnyeri — a bíróság a végrehajtást a végrehajtható közokirat alapján nem fogja elrendelni, illetőleg meg fogja szüntetni.

Mindazonáltal ez a megállapítási per nem végrehajtás megszüntetési per, reá tehát nem állanak azok a szabályok, amelyek a végrehajtás megszüntetési perben, tehát ennek nincs meg a Vht. 31. §-ában megszabott halasztó hatálya, a nyilván alaptalan keresetindítás nem esik a Vht. 31. §-ának utolsó bekezdésében megszabott bírság alá, nem vonatkozik rá a végrehajtás megszüntetési perre kimondott illetékességi szabály, sem a fellebbvitelt korlátozó rendelkezés (Vht. 30. — Ppé. 39. §. utolsó-előtti bekezdés). És ami talán mindezeknél fontosabb: a negatív megállapítási perben a keresetnek előfeltétele az, hogy a felperesnek jogállapota biztosítása végett szüksége legyen a perre (Ppé. 130. §.), míg a végrehajtás megszüntetési perre ez a szabály nem áll, mivel a törvényhozó a jogvédelmi érdeket eléggé megállapíthatónak találta azon alapon, hogy a végrehajtást már elrendelték. Viszont a végrehajtás megszüntetési pernek már helye van: negatív megállapítási pernek nincs helye, mert hiányzik e per szükségessége. Felmerül tehát az a kérdés, mely időponttal kezdődik és mikor ér véget az a lehetőség, hogy vég-

*) Részlet a szerzőnek „A végrehajtás megszüntetési per” c. sajtó alatt levő munkájából.

rehajtásmegszüntetési pert indítson a marasztalt fél, vagy az, aki a végrehajtásmegszüntetési perben felperesként szerepelhet.

A törvényben erre vonatkozó rendelkezés nincsen. Bírói gyakorlatunk azonban — helyesen úgy gondolkodik, hogy végrehajtás megszüntetésének nem lehet helye akkor, amikor végrehajtás még nincs.¹⁾ Legalább is az kell tehát, hogy a végrehajtást elrendelték legyen, mert el sem rendelt végrehajtást nem lehet megszüntetni. A végrehajtási kérvény beadása tehát egy magában nem elegendő,²⁾ de az elrendelés után már megindítható a per, ha a végzést még nem kézbesítették is.³⁾ Még kevésbé kell tehát a végzés jogerőre emelkedését bevárni. Ebből az következik, hogy felfolyamodás és végrehajtás megszüntetési kereset egyidejűleg állhat elintézés alatt.⁴⁾

Ha a végrehajtásmegszüntetési keresetet a végrehajtás elrendelése előtt indítják meg, a kereseti kérelemnek nincsen tárgya, tehát a kereseti kérelmet teljesíteni lehetetlen. Nem pusztán a jogvédelmi érdek hiányáról van tehát itt szó. Egészen más tehát a helyzet, mint akkor, ha valaki már létező, de még le nem járt követelést marasztalási keresettel érvényesít. Ebben az esetben a perelt követelés már fennáll s azt lejáratát előtt meg is lehetne ítélni, (jövőre szóló elmarasztalás) mintahogyan egyes kivételes esetekben (Ppé. 131. §.) nincs is akadálya a jövőben lejárató követelések előre való megítélésének. Hogy a lejárat előtti peresítést a perrendtartási szabályok — az említett kivételes eseteken kívül — megtiltják, annak oka a jogvédelmi igény hiánya, célja, felesleges perek elkerülése, de nem az, mintha már létező, de még le nem járt követelés előre való megítélésének valami logikai akadálya volna. Ellenben nem létező végrehajtást megszüntetni logikailag nem lehet. Legfeljebb ki lehet mondani, hogy végrehajtást a jövőben sem lehet elrendelni, de ez már más, mint a végrehajtás megszüntetése az ilyen kereseti kérelem tehát már a fejezetünk elején említett negatív megállapítási pere esetkörébe tartozik.

¹⁾ A német Volkstreckungsgegenklage tekintetében a gyakorlat és irodalom többsége az ellenkező nézetet vallja, l. Stein Kommentar 267. §. III. jegyzet. A német törvény azonban e keresetet nem is nevezi végrehajtásmegszüntetési keresetnek (a Volkstreckungsgegenklage elnevezést csak az irodalom használja).

²⁾ Erre a kérdésre vonatkozólag bírói határozatot nem találtunk.

³⁾ C. V. 5895/1921. Pdt. 140. sorszám és sok más határozat. Más a gyakorlat a felfolyamodás tekintetében. A kielégítési végrehajtást elrendelő végzés elleni felfolyamodás tekintetében állandó gyakorlat az, hogy csak a végzés kézbesítése után lehet felfolyamodással élni (így a marosvásárhelyi tábla 3. sz. polgári döntvénye 1894-ből).

⁴⁾ A Bt. 1305/1886. számú határozata szerint ilyenkor a végrehajtás megszüntetési per a felfolyamodás elintézéséig felfüggesztendő. Erről a kérdéstről lásd a „perfüggség, jogvédelmi érdek hiánya per-felfüggesztés” című fejezetet.

Ebből az következik, hogy a végrehajtásmegszüntetési perre nem áll a Pp. 396. §-ának az a rendelkezése, hogy „az, hogy a követelés csak a per folyamán jár le, a marasztalást nem gátolja.” Nem áll, mert a Pp. 396. §-a egészen más esetet, a jogvédelmi érdek utólagos bekövetkezésének esetét szabályozza. Mindazonáltal úgy véljük, hogy ha a végrehajtásmegszüntetési pert a végrehajtás elrendelése előtt indították meg, de a per folyamán a végrehajtást elrendelik, a keresetet az elsietett megindítás okából nem lehet elutasítani. A felperes ugyanis a kereseti kérelmet a per egész folyamán fenntartja, ha tehát a per befejezésénél az eredetileg teljesíthetetlen kérelem már teljesíthetővé vált, nincs ok arra, hogy a bíróság a kérelmet ne teljesítse, hanem elutasító ítéletet hozzon és ezzel a felperest arraszorítsa, hogy ugyanazt a keresetet, amelyet a bíróság elutasított, nyomban újból — és most már sikerrel — megindítsa.⁵⁾

Felmerül az a kérdés, hogy a végrehajtásmegszüntetési keresetet, ha a végrehajtás elrendelése előtt indították, nem lehet-e a megítélt követelés nem léteének megállapítására irányuló (negatív megállapítási) keresetnek tekinteni? Azt már kifejtettük,⁶⁾ hogy a végrehajtásmegszüntetési per tárgya csupán a végrehajtási jog nem létezése, nem tárgya azonban, hanem csak jogerős eldöntésre nem alkalmas előkérdése a magánjogi jogosultság létezésének vagy nem létezésének a kérdése. Magánjogi tárgyú megállapítási keresetnek tehát nem tekinthetjük az időelőtt indított végrehajtásmegszüntetési keresetet, mert ha annak tekintenők, mi vinnénk bele olyan tartalmat, ami nincs benne. Tekinthejük és tekintenünk is kell azonban a végrehajtási jog nem létezésének kimondására irányuló keresetnek, mert — mint szintén kifejtettük⁷⁾ — e jog nem létezésének megállapítása is tárgya lehet külön megállapítási pernek, és ez a megállapítás tárgya a végrehajtásmegszüntetési pernek. Véleményünk szerint tehát a végrehajtás elrendelése előtti keresetindításnak nem kell feltétlenül elutasításra vezetnie, hanem arra, hogy a keresetet, mint ilyen megállapítási keresetet bírálja el a bíróság; sikeres a kereset természetesen ilyen minősítés mellett is csak akkor lesz ez a kereset, ha a megállapítási érdek (Pp. 130. §.) fennáll.

Amint a végrehajtás elrendelése előtt még nem lehet végrehajtásmegszüntetési keresettel fellépni, úgy viszont nem indítható meg a végrehajtásmegszüntetési per a végrehajtási eljárás

⁵⁾ A keresetváltoztatásról szóló fejezetben kifejtjük, hogy az eredetileg indított negatív megállapítási keresetről át lehet térni a végrehajtásmegszüntetési keresetre, ha a per folyamán a végrehajtást elrendelték.

⁶⁾ A végrehajtásmegszüntetési kereset tartalma című fejezetben.

⁷⁾ A végrehajtásmegszüntetési keresetnek más jogorvoslatoktól elhatárolásáról szóló fejezetben.

befejezése után. Ha ugyanis a végrehajtás már megszűnt, nem teljesíthető az a kereseti kérelem, hogy a bíróság a (már amúgy is megszűnt) végrehajtást szüntessen meg. Ebből az következik, hogy a keresetet el kell utasítani akkor is, ha a végrehajtás a per folyamán szűnt meg,⁸⁾ mert akármikor szűnt is meg a végrehajtás, lehetetlen, hogy azt az ítélet mégegyszer megszüntesse.

Felmerül azonban az a kérdés: ha ez így van, hol van a tere annak, hogy a végrehajtást megszüntető ítélet visszvégrehajtás alapja legyen, amit pedig a törvény világosan megenged. Erre a kérdésre e §. végén felelünk.

Ha a végrehajtás a per folyamán megszűnt, a felperesnek módja van — mint a keresetváltoztatásról szóló fejezetben kifejtjük — a keresetnek megváltoztatásával azt kérnie a bíróságtól, hogy a tőle behajtott összeget ítéljék neki vissza.

Mikor tekinthető a végrehajtás befejezettnak? Az természetesen nem is kétséges, hogy amikor a végrehajtás útján behajtott összeg már ki van fizetve, akkor a végrehajtásnak már vége van és végrehajtásmegszüntetési pernek nincs helye. De nem kell-e ebben a vonatkozásban visszamennünk a kiutalványozó végzés jogerőre emelkedéséig vagy esetleg meghozataláig? Vagy még tovább vissza: a sorrendi végzés jogerőre emelkedéséig vagy meghozataláig? Nem kell-e eme korábbi időpontok valamelyikét megjelölni olyan időpont gyanánt, amely időpontban a végrehajtás a végrehajtást szenvedővel szemben már befejezést nyert, amelyen túl tehát a végrehajtást szenvedő legfeljebb visszakövetelheti a hitelezőtől a behajtott összeget, de nem kérheti a végrehajtás megszüntetését? A Curia szerint (C. 1906. április G. 11. — M. 364.) „a végrehajtást szenvedő irányában az elárverezett ingatlanra nézve a végrehajtás már akkor be van fejezve, amikor a jogerőre emelkedett árverés után a kielégítési sorrend és a vételár felosztási tervezete elkészítettén, ezek jogerőre emelkednek, ezen időn túl tehát megszüntetési pernek helye nincs.” Ebből annyi világos, hogy a Curia a végrehajtásmegszüntetési per időbeli határát a végrehajtási tömeg valóságos kifizetése előtti időpontra teszi, csak atekintetben nem világos a döntés, hogy ezt az időpontot a sorrendi végzés jogerőre emelkedésében látja-e a Curia vagy az utalványozó végzés jogerőre emelkedésében.

Szerintünk a m. kir. Curia döntése téves. Miért is kellene ilyen korábbi időpontra visszamennünk? Talán a sorrendi vagy az utalványozó végzés jogerejére tekintettel? Ez nem lehet elegendő ok. Az ugyanis nem lehet kétséges, hogy ha a végrehajtási eljárás során valamely végzést hoztak és az jogerőre is

⁸⁾ Az elutasítás természetesen csak a kereset főtárgya tekintetében következik szükségképen be, a perköltségben esetleg az alperest marasztalják.

emelkedett, ez nem akadályozza annak, hogy a végrehajtásmegszüntetés perben a végzés hatályon kívül helyeztessék. A bíróság saját végzéseivel kötve van ugyan abban az eljárásban, amelyben hozta (Ppé. 419. §.), de a végzések anyagi jogerőre nem emelkednek, így a végrehajtásmegszüntetés per bírósága — minthogy előtte már nem ugyanaz az eljárás folyik — attól függetlenül teheti meg a maga rendelkezéseit. Hiszen enélkül a végrehajtásmegszüntetés pernek a végrehajtás folyamán már nem lenne semmi célja, mert nem lehetne semmi eredménye. Amint a jogerősen lefoglalt ingóságokat fel lehet oldani, amint a végrehajtási jelzálogjogot törölni lehet a végrehajtásmegszüntetés perben, úgy nem akadályozzák a kötöttségre vonatkozó szabályok azt sem, hogy a végrehajtásmegszüntetés bíróság ítélete a sorrendi végzésnek vagy utalványozó végzésnek hatályon kívül helyezését eredményezze, akár emelkedtek ezek jogerőre, akár nem. Ez egyébiránt kitűnik a Vht. 28. — Ppé. 38. §-ának 2. bekezdéséből is, amelyet a végrehajtásmegszüntetés peréről szóló §-a Vht. 30. — Ppé. 39. §. utolsó bekezdése felhív.

Csak arra kell figyelemmel lenni, hogy a végrehajtásmegszüntetés perben hozott ítélet csupán a felek közt felmerült jogvitát dönti el, hatálya harmadik személyre nem terjed ki. Ebből az következik, hogy az árverést hatályon kívül helyezni nem lehet, mert az már az árverési vevő jogait érintené. Következik továbbá, hogy azoknak a zálogos vagy jelzálogos hitelezőknek, akik az árverési vételárból vagy egyébként a végrehajtási tömegeből kielégítésre jogosultak, de a végrehajtásmegszüntetés perben alperesként nem szerepelnek és esetleg nem is szerepelhetnek, mert nem végrehajthatók; a végrehajtásmegszüntetés per ezt a jogát nem érinti. A sorrendi végzés meghozatala után tehát a végrehajtás megszüntetését kimondó ítélet csak azt eredményezheti, hogy az alperesként szereplő végrehajtató részére sorozott és esetleg ki is utalt összegek kifizetését az ítélet megakadályozza, míg a mások részére sorozott vagy kiutalt összegek sorsát nem érinti. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a szóbanlevő összeget most már a pernyertes felperesnek kell kifizetni. Lehetséges ugyanis, hogy az alperes kiesése esetében a neki sorozott összeg nem a végrehajtást szenvedőt, hanem a sorrendben hátrább álló kielégítésre jogosultat illeti. De az is lehet, hogy a perveztes alperesnek (végrehajthatónak) nincsen ugyan végrehajtási joga, de van a végrehajtási eljárás keretén kívül szerzett kielégítési joga (pl. peren kívüli úton szerezte meg a jelzálogot és a végrehajtás során erre csak a végrehajtási jogot jegyezték fel). Mindez csak pótsorrendi tárgyaláson tisztázható.

Természetes azonban, hogy gyakorlatilag a legtöbb esetben helyesebb a Vht. 197. §. 3. bekezdése szerinti perreutasítás alap-

ján indult per útján elintézni a vitát. Gyakorlati jelentősége mégis lehet a végrehajtásmegszüntetés pernek ilyen esetekben is. Pl. a sorrendi végzés meghozatala után szűnik meg a végrehajtható közvetlen követelése. Visszaélésszerű végrehajtásmegszüntetés keresetektől a végrehajtási eljárás eme szakában alig kell tartani, hiszen halasztó hatálya rendszerint nincs.

A fentiekből az következik, hogy a végrehajtásmegszüntetés per mindaddig megindítható, amíg a végrehajtási tömegeből a hitelezők ki nem elégítettek vagy a végrehajtást másképen, pl. a végrehajtási jog elévülése folytán (Vht. 23. §. 2. bekezdés első mondat) meg nem szűnt. Nem akadály a végrehajtásmegszüntetés per megindításának, ha a végrehajtási eljárás valamilyen okból, pl. nem szorgalmazás miatt vagy a végrehajtási lépések sikertelensége miatt egyelőre nem folyik tovább, pl. lefoglalható ingóságokat nem találtak vagy az ingók árverési vételárát a háztulajdonos vitte el törvényes elsőbbsége alapján, vagy pedig az ingatlant elárverezték, de a végrehajthatónak semmi sem jutott a vételárból. Mindez nem jelenti a végrehajtási eljárás befejezését, mert a végrehajthatónak bármikor módja van — mint a törvény mondja — folytatólagos végrehajtás elrendelését (Vht. 116., 117. §.) vagy mint helyesebben mondhatnók, a végrehajtási eljárás folytatásának elrendelését kérni.⁹⁾

Amikor a végrehajtás véget ért, nemcsak megindítani nem lehet a végrehajtási pert, hanem már a korábbi időpontban megindított, egyébként alapos keresetnek sem lehet ítélettel helyt adni, mert ha a végrehajtást megszüntetni már nem lehet, a kérelem a per során teljesíthetlenné vált. Ilyenkor tehát a felperesnek keresetét meg kell és meg is lehet változtatnia (lásd a keresethalmazatról szóló fejezetet). Onnan kezdve azonban, amikor az ítélkező bíróság új tényeket már nem vehet figyelembe, nem veheti figyelembe azt sem, hogy a végrehajtás időközben véget ért. Meg van tehát a jogi lehetősége annak, hogy a bíróság végrehajtásmegszüntetését kimondó ítéletet hozzon, noha a végrehajtás már megszűnt s így ez a rendelkezés fogantatosíthatlan. Ilyenkor a törvény a már nem fogantatosítható ítéleti rendelkezés teljesítése helyett visszavégrehajtási jogot ad, habár az ítélet egyáltalán nem tartalmaz marasztalást. Ilyen-

⁹⁾ A „folytatólagos végrehajtás elrendelése” kifejezés azért nem helyes, mert nem új végrehajtás elrendeléséről, hanem a már elrendelt végrehajtásnak új fedezeti alapra való folytatásáról van szó, amelynek során a végrehajthatóság feltételeit újra vizsgálni nem kell és nem is lehet. (Így D. T. 4543/1904. Új Dt. VI. 461.) A gyakorlat sem tartja a „folytatólagos végrehajtást elrendelő végzést” végrehajtást elrendelő végzésnek, ehhez képest pl. a végrehajtást elrendelő végzés elleni felfolyamodás szabályait (Vht. 34. — Ppé. 40. — utolsóelőtti bekezdés) nem alkalmazza (C. Pk. V. 5208., I. 379. sz. — Pk. V. 232/1926.) lásd a kérdésre vonatkozólag a „hatáskör, illetékesség, pertárgy értéke” című fejezet II. pontját.

kor van tehát tere a visszvégrehajtásnak, amelyről a Vht. 30. — Ppé. 39. §-ának utolsó bekezdése a Ppé. 43. §-ára való utalás alapján beszél, mint a végrehajtást megszüntető ítélet egyik hatásáról. Van tere továbbá olyankor, amikor a bíróság nem tudta azt, hogy a végrehajtást szenvedő a per során a kielégítést már megkapta és ennek következtében hozta meg a most már lehetetlen rendelkezést tartalmazó végrehajtásmegszüntető ítéletet.

JOGALKOTÁS.

Kisérletek a mezőgazdasági hitel felélesztésére.

Irta: *Dr. Tunyoghi Szücs Kálmán*, igazságügymin. osztálytanácsos.

A zöldhitel koronkinti szabályozását nagy érdeklődés kíséri. Ilyenkor fel-felcsillan a remény, hogy hátha sikerül a folyó évi termés meghitelezésének módozatain felül a mezőgazdasági hitel általános megjavításának előfeltételeit is megtalálni. A hitelre való vágyakozás ereje egyformán nagy a háború óta, pedig azóta a gazdálkodók egyes csoportjai igen jelentékeny (olykor túlságosan is nagy) kölcsönhöz jutottak. A hitelben való hiány érzetét a hitel drágasága és megszerzésének nehézsége okozza, ez viszont a hitelt nyújtók bizalmatlanságával áll összefüggésben. A gazdálkodók egy része túlterhelte ingatlanát kölcsöntartozással, de a nagyobb rész nem tudott hitelhez jutni vagy tartózkodott a drága hitel igénybevételétől. Az utóbb említett gazdálkodók tudták azt, hogy a pénzürték szilárdsága mellett a mezőgazdaság nem bír el 10—15%-os hitelt s ezenfelül még a váltóadással, telekkönyvi bejegyzéssel járó s egyéb költségeket is.

Minthogy a hitel súlyos feltételeit az arra szoruló gazdák egyoldalúan nem tudták enyhíteni, természetszerűen megerősödött az a törekvésük, hogy lehetőleg telekkönyvi biztosítás és váltóadás nélkül rendszeresen hozzájussanak olyan kisebb üzemi hitelhez, amelyet bizonyos rövidebb ideig tartó termelési folyamat végeztével visszafizethetnek. A jelzálogos tartozásokkal megterhelt gazdák rendszeres adósságtörlesztésére is akkor lehetne inkább számítani, ha az ilyen gazdák üzemi hitel segítségével rövid idő alatt nagyobb hasznot hajtó termelési ágakkal foglalkozhatnának és fokozhatnák a termelést.

Az üzemi hitel biztosítására az ingatlan jelzálogjogi fedezet túlságosan költséges és körülményes, részint sok, részint pedig kevés; sok azért, mert az ingatlanbiztosítékot természetsze-